

# Mu Hebrew Numu- mattoo Nabodu

---

**1** <sup>1-3</sup>Ka tubetse besa'hoo Te Naa Besaa Tooa, Te Pabe'e Jesus-witu nu mu tuukwekwu. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'ne'yoosoo. Oosoo tubetse besa'yoo. O'nosoo ka teepu kadookoosoo soo Te Naa ka tu Besaa Tooa'a mee netamma, “Ka teepu matabuese saa'a no'oko hemma uusoo nemadabue oo-koobattoo, ka Ta Besa Pooha taka tunetammakuna.” O'nosoo umu Te Naa yadooawabe ka te nanamooatupu tuukweyakwe ka Te Naa besa unnepu-witu. Pana meno'o yise tamme etzaga oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e ka Te Naa-witu te netammakupu. Soo Te Pabe'e ka Te Naa tunetammapu mamakwuse ka tamme suda manekwi nabatsase, meno'o yise Te Naa-baa manepetugapu. <sup>4</sup>Soo Te Naa puusoo meeoo unakwe, “Soo Mu Pabe'e umu nuka tummatzidu mu toha kakasa-gakoo oonakwasoo unu besa'yoo.” Soo Te Naa ewa ka Te Pabe'e poohamaka ka umu toha kakasa-gakoo, pumme tummatzidu oonakwasoo.

<sup>5</sup>Ka Te Pabe'e soo Te Naa meeoo netamma,

“Meno'o nu no'oko numu tuukwe, ‘U Nuga Besaa Tooa'a,’ ”

mee tuwazoo unakwe,

“Nu yaahoo u naa. U nu-kwa'ne'yoosoo.”

Soo Te Naa ka mu toha kakasa-gakoo, pumme tummatzidu, gi meeoo netammadu.

<sup>6</sup>Soo Te Naa ka Te Pabe'e yaa'a teepu-koobattoo tamme-mattoo tayase mee unakwe,

“No'yoona umu nuka tummatzidu mu toha kakasa-gakoo sakwa oomattoo nanesootuhi.”

<sup>7</sup>Ka umu pumme tummatzidu soo Te Naa meeoo netamma,

“Nu umuoo hukwapa noko goso-wa'nesoo mu matabu'e.”

<sup>8</sup>Ka Tu Tooa soo Te Naa meeoo netamma,

“U nu-wa'ne'yoosoo. <sup>9</sup>U oosapa no'oko hemma nemadabuekwu. U numu oonakwasoo nasootuhikwu u ka oosapa besa soomanena.”

<sup>10</sup>Mee tuwazoo soo Te Naa ka Te Pabe'e netamma,

“O'nosoo u ka teepu, ka taba, ka muha, yise mu paatoozooba matabuepu.

<sup>11-12</sup>Saa'a umu, mooatupugoe petuga umu yise kadoo manekwu wanapu-wa'ne. Pana u gi mooatupuyina u gi moobegwa-gakwu. <sup>13</sup>U nu-baa'yoona oosapa nu umu ume wohonedu matzooekukwu.”

Soo Te Naa ka Te Pabe'e suu'mu meeoo netamma,

“Umu toha kakasa-ga'yoo gi ka u-wa'ne'yoo, <sup>14</sup>umu nuga tutummatziwabe.”  
Tooe tamme gi mu poonedupana soo Te Naa tamme mu tummatzi  
tuungu soo Te Naa ka te magwetzoikwuse.

**2** <sup>1</sup>Tamme sakwa ka Te Naa unnena besa nakabetsea, tamme sakwa gi ka Te  
Naa besa po oowemota manepana. <sup>2</sup>O'nosoo umu Te Naa tutummatzidu  
mu toha kakasa-ga'yoo ka te nanamooatupu Te Naa unnena tuukwe'e.  
Susumudu umu-matu gi oo naka'oedyukuna soo suda mu tumatuguna umu-  
matoosoo kodyupu. <sup>3-4</sup>Meno'o soo Te Pabe'e meeoo te tuukwe'e soo Te Naa te  
magwetzoikwu. Umu Te Pabe'e nakatzimodu oo nakase, ka oo unnena te tuukwe.  
Tamme oo sopedakwatoou umu kaaheno te tuukwe soo Te Naa nanasusu'mu  
mu poohamakakwu, oosoo tooe hownne-ma tooe mu sootuha'e, ka Tu Besa  
Pooha-toohakwi. Ewa nanasookwuga'e pooha tumagwetzoigena. Tamme sakwa  
ka Te Pabe'e tamme netammama tubetse nakabetsea. Mee te netammama, “Mu  
sakwa e naka'oedyuku nu mu magwetzoikwu.” Tamme ka gi oo besa unnepu  
nakabetseana, soo suda te tumatuguna togesapa tamme-matoosoo kodyukwu.

<sup>5</sup>Soo Te Naa ka Te Pabe'e meeoo tubetse netamma, “Saa'a u no'oko  
mu numu moohedooa.” Soo Te Naa gi meeoo ka mu toha kakasa-gakoo,  
pumme tummatzidu, netammadu. <sup>6</sup>Sumu'yoo numu meeoo tubopu-  
ga'yoo ka Te Naa meeoo netammama,

“Tooe numme numu gi maawa'ne'yoopana u ne sootuhise ne  
mabetsea. <sup>7</sup>Gi haa'noto numme mu toha kakasa-gakoo menakwutu-  
ma nasootuha'e pana meno'o u tubetse besakoo ne sootuha'e.”

<sup>8</sup>Te Naa meeoo ne netamma,

“No'oko hemma nuga matabuena besa nemadabuedooa.”

Soo Te Naa meeoo,

“Tamme saa'a no'oko hemma besa nemadabuekoo, pana meno'o  
gisoo oe manepetu.”

<sup>9</sup>Ekow na'unnedu togesapa ka Te Pabe'e-witu. Gi haa'noto soo Te Pabe'e ka  
umu Te Naa tummatzidu menakwutu-ma nasootuha'e. Soo Te Pabe'e tamme-  
koobatoou nabatsa soo Te Naa ka meeoo unnena Te Naa te magwetzoise, te  
sootuhikwu. Meno'o yise soo Te Naa ka Te Pabe'e unu sootuha'e, soo Te Naa  
no'oko hemma tu matabuepu-kooba numu oo moohe tuunguna.

<sup>10</sup>Soo Te Naa no'oko hemma tu sootumadabuena matabue. Soo Te Naa  
besa ka Te Pabe'e magwetzo, oosoo tamme-koobatoou nabatsa yise ka tu  
ya'ekwikoo namayoda. Ooonekoo soo Te Pabe'e ewow numu moohekena  
mu nasootuhi-kwitoou. <sup>11</sup>Soo Te Pabe'e nawa'nesoo te mayugwemena, ka  
Te Naa doodooamu te mayugwena. Oosoo Te Tubetse Pabe'e manepetu.  
Soo Te Pabe'e gi nasookwina, “E wanga'amu, E punne'emu,” mee te  
natubanga. <sup>12</sup>Soo Te Pabe'e meeoo ka Te Naa netamma,

“Nu naduyadu pooha hoobea nekwuhukwu ka nanesootuhipe-kwi'yoona,  
‘Te Naa besa'yoo,’ mee ka e wanga'amu noko e punne'emu tuukwena.”

<sup>13</sup> Soo Te Pabe'e mee'e te netamma,

“Nu punno'o mu-kwa'nesoo ka Te Naa-wi nasootzagwiyina.”

Soo Te Pabe'e tuwazoo ka Te Naa tamme-witu mee netamma,

“Nu yow e nanumu-baa E Naa-toohakwi mu e nanumu-ga'yoo.”

<sup>14</sup> Soo Te Pabe'e yow tamme-baa petuse namanumudoose, yise tamme-koobato nabatsa. Soo Te Pabe'e kadoo'oo ka sutakoo mayugweke ka

tamme goedu tunetammapu oo tubetse tamatzoekupu. <sup>15</sup> O'nosoo soo suta'yoo oosapa te nemooagana te nesuana, “Mu tubetse tuikwu,” mee

te netamma. Pana meno'o soo Te Pabe'e ka sutakoo pooha kadoo

nemayugwekepu. <sup>16</sup> Soo Te Pabe'e ka tu nanumu tummatzikwuse ka yaa teepu-kooba petuse gi ka Tu Naa tummatziwabe toha kakasa-ga'yoo-

kooba tueya'ekwuse. <sup>17-18</sup> Soo Te Pabe'e besa'yoo ka tamme-wa'nesoo

manekese, soo Suta'yoo suda oo too'e mane tuungu. Soo Te Pabe'e oo nakasopedakwato ka sutakoo tamme oo yugwe. Soo Te Pabe'e te sootuhina te nanesootuhikute ka Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa tuunguna.

**3** <sup>1</sup> E nanumu, soo Te Naa te netutze'a tu doodoamu manekwutu yise te magwetzo. Tamme sakwa oosapa oo soomayu ka Te Pabe'e Jesus

tubetse besow. <sup>2</sup> Soo Te Pabe'e te nanesootuhikuna ka Te Naa besa unnepu te tuukwe ka Te Naa pumme netamma-kwa'nesoo, oosapa ka Te Naa nakabetsea

ka Moses-wa'ne. <sup>3</sup> Pana soo Te Pabe'e pudu unnepu besa'yoo, gi ka mu Jew numu mooa tumayohope ka Moses tamme tuukwe-kwa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e

Jesus ka Moses oonakwasoo besa'yoo, soo Te Pabe'e ka oo matabuese, ka nobe-tootu-kwa'ne'yoo oosoo puu ka tu nobe-toona oonakwasoo besa'yoo.

<sup>4</sup> Tooe numu nobe-too sapa soo Te Naa no'okosoo hemma matabuepu.

<sup>5</sup> Soo Moses, Te Naa besa tuukwewabe, meeoo te tuukwe, “Soo Te Pabe'e saa'a petudooa.” <sup>6</sup> Soo Te Pabe'e Jesus ka Moses oonakwa

besa'yoo. Soo Te Pabe'e Jesus ka Te Naa God Besaa Tooa'a. Soo Te Pabe'e no'oko te moohedooa, ka oosapa te tunaka'oedyukute oo

sopedakwatoona soo Te Naa te magwetzoikwu.

<sup>7-19</sup> Ka Te nanamooatupu-witu soo tubope te tuukwe. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Moses mee naneadu mu numu mooheka ka teepu Egypt

mee naneadu-kwi'yoona. Tooe umu ka Te Naa unnepu nakapana umu gi oo naka'oedyukute. Ewasoo (40) tomokapu umu ka gi tunakabetseana.

Soo Te Naa meeoo mu netamma, “Nu umuoo ma'emukwadu gi sootuhi-wa'ne'yoo.” Umu yise gi ka Te Naa pumme tunetammaku-kwitoo

wupetuga'a. Ka oonow sukwe hee-kwana'yoona umu yise no'yoona tui tzasooa petuga, umu ka gi Te Naa naka'oedyukuna.

Soo Te Naa Besa Pooha mee te netamma,

“Ka yaa tabeno ka Te Naa mumme yadoo besa oo nakapunne, mu sakwa oo nakabetsea. Mu sakwa gi tusoomatzoopana, ka mu nanamooatupu

manepu-wa'ne. Ewasoo (40) tomoka nu ka mu sootuhina, ewa nanabesahoo mu too'e tzapoonnekuna. Pana umu tusoomatzoena

gi e naka'oedyukute. Umu tuwazoo e too'e masuta'a. Nu yise mu soosakwiku petugase meeoo unakwe, 'Umu gi e naka'oedyukuna gi e nakabetsea. Umuoo gi pumme e sootuhi-kwi wupetuga-wa'ne'yoo.'"

E nanumu, no'yoona sakwa tamme besasoo, oosapa tunaka'oedyukuna gi suda manepana. Tamme sakwa gi ka Te Tubetse Naa besa po ka'abepana. Tamme tunaka'oedyukudu sakwa oosapa ka Te Naa Besa Podo nanesootuhino oetoo nananenoyugwenona. O'no yise soo suda te tusooyugwena gi suda te wuyugwepunnokwu. Mooasoo tamme ka Te Pabe'e nanumu maneke, tamme tunaka'oedyukuna yise oosapa oo naka'oedyukunokwu.

**4** <sup>1</sup>Soo Te Naa meeoo te netamma, "Nu mu sootuhikwu." Tamme sakwa oosapa ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, ka Te Naa tamme sootuhina wupetuga <sup>2</sup>gi ka te nanamooatupu-wa'ne. Tooe umu tamme-wa'nesoo ka Te Naa unnepu nakapana umu gi oo wupetuga, ka pumme oo sootuhina umu ka gi tunaka'oedyukuna. <sup>3-5</sup>Tamme meno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, soo Te Naa oosapa besa te sootuhino'o. O'nosoo soo Te Naa ka teepu matabuese oo mamakwupu ka tamme tu sootuhikwuna tamme-too mamakwupunne. Mee na'unnepu, "Soo Te Naa no'okosoo hemma naapahe (6) tabeba-wisoo matabuepu. Soo Te Naa penakwa tabeba kemmadu-kwi gi hemma howyugwe, ka no'oko hemma mooasoo mamakwuse." Ooonne'yoona soo te nasootuhipu o'nosoo tamme-too nanemamakwupu.

<sup>6</sup>Soo Te Naa ka numu tu sootuhina besa soobedyana tooe umu te nanamooatupu ka Te Naa unnepu nakapana gi oo naka'oedyukuna gi ka Te Naa pumme sootuhi-kwitu wupetuga'a. <sup>7-8</sup>Tooe soo numu moohedu Joshua mee naneadu ka mu Jew numu moohepana gi ka Te Naa unusoo tabeba pumme tu tuukwe-kwitoo wupetuga pana gi yow mu tubetse nasootuhinotu. Tamme oo sopedakwatoosoo Te Naa gi mu sootuha'e. Saa'a soo Te Naa nayadooawabe David mee naneadu mee unakwe,

"Yaa manakwana, ka Te Naa mumme yadooe mu sakwa gi oo nakasoomatzooapana."

<sup>9</sup>Soo Te Naa doodooamu tu sootuhikwuna togesoo oosapa manepunne.

<sup>10</sup>Tamme ka Te Naa tamme magwetzoipu sopedakwadoona gi tammesoo namagwetzoi-wa'ne'yoo, tooesoo soo Te Naa no'oko hemma nemadabuemea.

<sup>11</sup>Tamme sakwa ka Te Naa besa podo besakoo meadabena besakoosoo ka Te Naa nakabetseana gi ka te nanamooatupu manepu-wa'ne manepana, o'no soo Te Naa te sootuhikwu. <sup>12-13</sup>Soo Te Naa besa unnepu tubetse unu poohagal'yoo. Ka Te Naa unnepu-wi oosoo ka te watze tusooyugwena te soogwina tuwazoo nematzatsebooe. Soo Te Naa te tubetse sopedakwadoona no'oko hemma te matabuepu poonne oo sopedakwatoosoo ka te manena. Oosoo tuwazoo te nemadabuekwu tooe te watze tusooyugwe sapa.

<sup>14</sup>Mooasoo soo Te Pabe'e nanesootuhi-baa moohedu tamme yise oo sootumma. Tamme sakwa oosapa nana'unusoo oo naka'oedyukuno. Mooasoo soo Te Pabe'e ka sutakoo sopedakwatoona gi oo tumayohokute

ka yaa teepu-kooba'yoona oonne'yoona soo suta'yoo oosapa suda te mane tuungu. Soo Te Pabe'e Jesus, Te Naa Besaa Tooa, mooasoo ka Te Naa-baa petugapuna, onona oosoo oosapa te nanesootuhikute.

<sup>15</sup> Soo Te Pabe'e suda te soonammekute ka tutuha te namanatsayamo'o ka mooasoo oosoo puusoo oo-toogoo meapuna. Oonne'yoona soo Te Pabe'e Jesus yise te nanesootuhikute ka o'nosoo tooesoo yaa teepu-kooba'yoona soo suta'yoo suda oo too'e mane tuungu pana oosoo gi ka sutakoo nakabetsea. <sup>16</sup> Oonne'yoona meno'o yise tamme ka Te Naa-matoo mesoo nanetzakwiya'e gi oo-ma suina toe tamme gi maa-wa'ne'yoopana. Soo Te Naa te sootuhina te magwetzoikwu ka suta-kwi te manekena.

**5** <sup>1</sup> Yaa ka teepu-koobatu susumudu numu soo Te Naa pooha sootuhi, ka suda numu tutumatugukena mu nematzagakwuna'e. <sup>2</sup> Umu tamme-wa'ne'yoosoo sukwe numu tutuha te soobedya obedasoo besa te matugugena. Oonne'yoona umu ka sutakoo tamme-makoo nematzaga. <sup>3</sup> Umu Jew numu nanesootuhi moohedu ka Te Naa-matoo nanesootuha'e ka sutakoo nematzagana no'oko suda te tutumatuguna yise pummesoo suda tumatuguna tuwazoo.

<sup>4</sup> Ka o'nosoo Te Naa puu mu numu pooha sootuha'e. Soo Te Naa mu-matu netutzeana mu pooha sootuha'e, gi umu puusoo nanetutzea. Soo Te Naa puu ka te namooatupu Aaron mee naneadu netutzease oo pooha sootuhipu. <sup>5</sup> Soo Te Pabe'e puu gi puusoo meeo nasooyugwena ka numu nanesootuhi moohekwi. Soo Te Naa puusoo oo netutzeapu, ka numu nanesootuhiku meeo oo netamma

“U Nuga Besaa Tooa. Yaa tabeno manakwana no'yoona numu u sopedakwadookwu u yow Nuga Besaa Tooa.”

<sup>6</sup> Penakwa mee tuwazoo oo netamma,

“O'nosoo soo besa'yoo nanesootuhidu Melchizedek mee naneadu oosapa besa mu numu nanesootuhikugena. Ka ume e pooha-makase u punno'o oonnekoosoo pooha-gakwu gi moobegwa-gakoo.”

<sup>7</sup> Ka yaa teepu-kooba'yoona soo Te Pabe'e oosapa nanesootuhiyakwe ka Te Naa-matoo nanetzakwiya'e. Soo Te Pabe'e ka Te Naa naka'oedyukuna soo Te Naa oo ya'e-kwikoo oo mayodakwu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e nanesootuhina nakasootuhi, soo Te Pabe'e oosapa ka Te Naa nakabetseana toe oo unnena unu namanakwe sapa. <sup>8</sup> Toe soo Te Pabe'e ka Te Naa Besaa Tooa'apana, oosoo Te Naa unnena nakabetsea toe unu nuummaba wumase pummetu batsase sapa. <sup>9</sup> Soo Te Pabe'e ka no'oko Te Naa pooha tunetammapu mamakwuse, o'no yise saa'a oosoo no'oko numu pumme nakabetseadu magwetzoikwu. <sup>10</sup> Soo Te Naa Tu Besaa Tooa'a ka tu pooha nanesootuhipe-matu-ma oo sootuhi ka Melchizedek-wa'ne ka mooasoo meeo oo netammakase.

<sup>11</sup> Ka Melchizedek-witu, nu saa'a mu tuukwedooa. Pana mu gi oo nakasopedakwadoo-wa'ne'yoo ka gi oo soonaka'oedyukuna. <sup>12-14</sup> Wuna'me mu oo nakamopana mu ka mumme tu tunedyooena suu'mu poohimo. Meno'o sakwa mu punno'o mu numu ka Te Naa besa unnena tunedyooe. Mu yise

togesoo gi oo nakasopedakwatoos kaaheno hemma manepunnena. Mu oonga'a petzedu-wa'ne'yoo gi hemma sopedakwadoo. Mu sakwa ka gi etzaga numu tunedyooena mooe natunedyooe ka nanapu manekase a tookoo mesoo tukadu-kwa'ne. Mu sakwa ka besow ka suda namanedu-makoo sopedakwatoos.

**6** <sup>1-2</sup>Mooasoo mu ka Te Pabe'e besa unnepu-witu sopedakwatoos ka etzaga numu natunedyooena. Gi yise numme ookowsoo mu tuukwe-wa'ne'yooosoo: ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, ka sutakoo nanematzagakwunina. Ka numu baawi namatzakana, ka numu nanesooutuhikuna umu-ma pooha matuguyina, ka Te Pabe'e-wa'nesoo Te Naa no'oko numu mayodakwuna mu tui-kwikoo, ka mu manemakoosoo mu nemadabuekwu. <sup>3</sup>Meno'o yise ka Te Naa tamme tummatza'e, nu ka Te Pabe'e unnena gisoo ooka nakasopedakwatoosdu tuukwekwu. <sup>4-5</sup>Mooasoo soo Te Pabe'e tamme-koobatoos nabatsapu. Mooasoo tamme ka te ma'emukwapu nemawunikese soo Te Naa te sootuhipu ka Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise yise te magwetzoipu. Tamme oo sopedakwatoos soo Te Naa unnena besa'yoo. <sup>6</sup>Tamme sakwa gi ka Te Naa besa po ma'wukapana, tamme ka suda te manena manoyugwena gi tamme sumuna punowsoo kodyu-wa'ne'yoo. Tamme ka Te Pabe'e manasookwikute ka tunaka'oedyukupana suda tumatugukese ka Te Pabe'e pudu batsatu-kwa'ne tamme manakwe. <sup>7-8</sup>Tooe ka Te Naa tamme sootuha'e sapa tamme gi besa manakwe, ka gi he-toogoo besow tubewabe-kwa'ne. Tooe ka tubewabe-koobatu unu pow'ma sapa soo tsa'abu suu'mu oe naatape, saa'a umuoo tsa'abu natunikwutu tamme saa'a ka tsa'abu-wa'ne namatugudooa te tuma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu, ka Te Naa besa po te ma'wukase.

<sup>9</sup>Nu meeo mu yadoo pana gi suta'yoo mee nu mu sooyugwe. Nu mu sopedakwatoos mu togesoo besa manakwe, Te Naa mu magwetzoikwu. <sup>10</sup>Soo Te Naa oosapa kaaheno tumatugudu. Soo Te Naa oo soomayukwu ka besa mu tumatugupu. Mu ka unu oo soobedyana togesoo oo doodooamu tummatza'e. <sup>11-12</sup>Tamme sakwa gi toetzegoepana oosapa besa tumatuguno. Mu te nanamooatupu puu besa nasootuha'e, besa-kwitoo wupetuga umu ka Te Naa naka'oedyukuna. Tamme punno'o ka Te Naa tamme besa sootuhi-kwi petugakwusoo.

<sup>13-15</sup>Ka o'nosoo soo Te Naa tu mi mayodase ka togesoo te nanamooatupu momo'o ka Abraham meeo netamma,

“Nu nuusoo besa u sootuhikwu, ewa'yoo numu u-nakwana suakedooa.” Soo Abraham yise besa soonammena tuutoo'e, ka saa'a yise soo Te Naa oo sootuha'e. <sup>16</sup>Tamme puu ka te mi mayodase, tamme hemma pooha-gakoo nema'yu. Ooonne'yoona soo Te Naa puusoo nanemayu gi hemma tu oonakwa pooha-gakoo. Soo numu ka mayodase tamme oo sopedakwatoos umu kaaheno tuukwekwu. <sup>17</sup>Soo Te Naa puu togekoo yadooadu oosapa, te sootuhikwu mee unnese mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu mee netammase, tamme yise oo nakasopedakwatoos oo tubetse soo'oedyukukwu. <sup>18</sup>Wahaba-tamme tamme oo nakasopedakwatoos ka togetu-kwikoo tamme oo yadoo'e soo Te Naa puu gi esapu. Oosoo ka tu mi mayodase puu kaaheno unnekwu. Ooonne'yoona

tamme oo sopedakwatoos ka Te Naa tamme sootuhikwuna, tamme oo magwetzoikwuna tuwazoo, tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Tamme ka besa-kwikoo nanatukwena, <sup>19</sup>oo tubetse sopedakwadookwu ka Te Naa-baa te petugakwuna. <sup>20</sup>Mooasoo soo Te Pabe'e Te Naa-baa petugapu oosoo oosapa te nanesootuhikute ka Te Naa-matoo gi moobegwa-gakoo. Soo Te Pabe'e ka Melchizedek-wa'ne'yoo oosoo puu numu nanesootuhikudu.

**7** <sup>1-3</sup>Esoo nana numu nanesootuhikuyidu Melchizedek mee naneadu unu pooha-ga'yoo. Soo Te Naa oo netutzea, numu oo nanesootuhiku tuunguna tuwazoo. Soo punakwana oo kemmapu gi nasopedakwadoo, gi oo nanapua'amu, gi ka pumakoo oo suakena wahadu. Gi oo ya'ena waha. Oosoo tookwu oosapa gwezoinummedu gi moobegwa-gakwutu, ka Te Naa Tooa'a, Te Pabe'e-wa'nesoo. Soo Melchizedek ka besow podo mu numu kaaheno mooheno'o, kaaheno no'oko hemma howyugwe ka numu tummatzina. Oosoo yise ka Te Naa pumme sootuhikwitoo mu moohega, mee'e na'unnedu soo oo naneana, ka oogowsoo yadooda-kwi.

Mee'e owetuoo nawahadu ka o'nosoo susumudu mu numu-matu no'oko mu numu namahema hanehooka. Soo te namooatupu Abraham mee naneadu tu nanumu-no yise mu nagekase mu numu matzooekuse umu-makoo tu hemma punowsoo haneoo. Ka Abraham kodyugena soo Melchizedek oo takwise oo nanesootuhikute. Soo Abraham yise ka tu hanedooapu-matu ka Melchizedek tosamaka. <sup>4</sup>Soo Melchizedek tookwa unu pooha-ga'yoo, ooonne'yoona soo Abraham oo tosamaka. <sup>5</sup>Saa'a soo Moses ka tu nanumu, umu Jew naana tamme nanesootuhikudu mu tosamaka tuungu. Umuoo numu nanesootuhikudu ka mu Jew numu-matu Levi mee naneadu-nakwana kemmadu. <sup>6</sup>Soo Melchizedek gi ka Levi-nakwana kemmadu, gi Jew nanesootuhidu, gi tuwazoo te nanumu-matu pana soo Abraham oo tosamaka. Mooasoo ka Te Naa ka Abraham sootuhikwu mee oo unakwe sapa, soo Melchizedek oo nanesootuhikute, soo Te Naa yise Abraham sootuhi. <sup>7</sup>Soo Melchizedek tookwa ka Abraham oonakwasoo unu pooha-ga'yoo, ooonne'yoona ka Abraham puusoo nanesootuhikute. <sup>8</sup>Soo Melchizedek umu Jew numu nanesootuhidu oonakwasoo unu pooha-ga'yoo, oosoo oosapa gwetzoa'e gi moobegwa-gakoo umu Jew numu puu sukwe ya'eyakwe. <sup>9</sup>Soo Abraham puu ka Melchizedek tosamaka umu te Jew nanesootuhikudu punno'o oosoo manepunne-kwa'ne manepunne, <sup>10</sup>tooe umu gisoo nadooamudoopu pana.

<sup>11-12</sup>Soo tamme Jew numu putoogoo tumayohona puu 'yoo manepunne, umu numu nanesootuhikudu sakwa umu Levi numu-nagatu-matu. Pana mu Levi numu-nagatu te nanesootuhikudu tookwa gi poopooaha-ga'yoo, ka Te Naa-matoo ka suda te tumuduguna tu tunematzaga-kwi. Soo Te Naa yise pudutupu tumayohope, putoogoo te tumayohomeakwuna te nemadabuekukwu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e pooha-maka, putoogoo te nanemagwetzo tabuakwuna yaa manakwana. Soo Te Pabe'e ka Melchizedek-kwa'nesoo te nanesootuhiku tabuakukwu. <sup>13-14</sup>Soo Te Pabe'e namanumudooke, ka Judah mee naneadu numu-nagatu. Gi hannano'o ka Judah numu-nagatu pooha-ga'yoo numu nanesootuhikudu uga soo Te Naa puu gi

hannano'o meeoo mu tunetammakudu. <sup>15</sup>Meno'o tamme oo nakasopedakwadoo soo Te Naa atasoo te tumayohope yugwepu oosoo ka kukumma'akoosoo tamme nanesootuhiku tuunguna Melchizedek-wa'nekoo. <sup>16</sup>Soo Te Pabe'e ka umu Jew nanana tamme nanesootuhikudu tubetse ata'yooosoo. Umu nanana nanesootuhidu sukwe numu-nagatu. Gi tubetse pooha-ga'yoo. Soo Te Pabe'e gi umu-wa'ne'yoo oosapa gwetzoinummekwu gi moobegwa-gakwutu. <sup>17</sup>O'nosoo soo Te Naa ka Te Pabe'e meeoo netammapu,

“Nu putoogoo numu u pooha nemagwetzoikwuna u sootuhikwu ka Melchizedek-wa'nekoosoo. U oosapa ka eka poohabe hee-gakwu.”

<sup>18-19</sup>Tooe tamme ka te Jew tumayohotoo meadabepana gi tamme hownnekoosoo oo-toogoo nanemagwetzo-i-wa'ne'yoo. Ooonne'yoona soo Te Naa ka putoogoo te pudu tumayoho meakwuna te sootuhipu. Meno'o manakwana ka Te Pabe'e tamme moohe, ka Te Naa tamme tuguna'a manekena. <sup>20-21</sup>Soo Te Naa unnepu meeoo soo Te Pabe'e te nanesootuhikute, tamme yise oo sopedakwatoosoo oosoo kaaheno'yoo. Mee na'unakwe,

“Soo Te Naa tu mi mayodase kaaheno ka Te Pabe'e meeoo netamma, ‘Nu u pooha-maka, putoogoo numu u nemagwetzoikwuna. Gi nu ekow e unnepu atasoo yugwe-wa'ne'yoo.’ ”

Soo Te Naa puu gi tu mi mayodapana umu Jew nanesootuhikudu tamme meeoo nanesootuhiku tuungu.

<sup>22</sup>Soo Te Naa unnepu tamme oo tunetammakupu ka Te Pabe'e tamme nemagwetzoikwuna mooasoo ka te tumayohope oonakwa besa'yoo. <sup>23-24</sup>Soo Te Pabe'e oosapa te mesoo nanesootuhikute oosoo ka oosapa gwetzoinummena. Umuoo gi oosapa te nanesootuhikukwu umuoo sukwe tuikwu. <sup>25</sup>Soo Te Pabe'e no'oko te namanayaha-makoo te magwetzo-i, oosoo ka oosapa gwetzoinummena te nanesootuhikuna tamme ka Te Naa-matoo nanesootuhinona.

<sup>26</sup>Tubetse besa'yoo soo Te Pabe'e putoogoo te nanemagwetzoina. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'nesoo oosoo Te Naa Besaa Tooa'ana gi totsabu-ga'yoo gi suda tumatugudu, gi hee oo oonakwatu naduyadu pooha-ga'yoo. Gi tamme yaa teepu-koobatu-kwa'ne'yoo. <sup>27</sup>Soo Te Pabe'e gi umu tamme nanesootuhikudu-kwa'ne'yoo. Nonotsa tabeno umu puu tuu tuma'emukwana nematzagadape, ka tamme tuma'emukwa nokosoo. Soo Te Pabe'e ka puu gi hannano'o tuma'emukwapuna. Sumu'yooosoo soo Te Pabe'e ka tamme ma'emukwa-koobatoosoo mooasoo nabatsapu, ooonne'yoona soo Te Naa besa te sootuhina oosapa te tuma'emukwana soomu'wa. <sup>28</sup>Soo numu gi tubetse pooha-ga'yoo uga te tooe nanesootuhikute. Pana meno'o soo Te Naa ka Tu Besaa Tooa Te Pabe'e tamme-koobatoosoo nemawuni yise tamme oosapa nanemagwetzo-i.

**8** <sup>1-2</sup>Nu oosapa mu tuukweno'o soo Te Pabe'e umu numu nanesootuhidu oonakwa besa'yoo. Oosoo ka Te Naa-wa'ne'yooosoo. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-tumadinakwa katuna te nanesootuhikute gi ka mu numu nanesootuhi nobe-too-kwi'yoona. <sup>3</sup>Umu nanesootuhidu numu puu ka Te Naa tosamaka te tumayohope na'unne-kwa'nesoo. Soo Te Pabe'e puu, puusoo ka Te Naa-matoo



nanemawuni. <sup>4</sup>Ka te nanamooatupu mooa tumayohope manepunne-kwi, ka yaa teepu-kooba'yoona soo Te Pabe'e gi nanesootuhi numu manepunne-wa'ne'yo. Tamme moosoo tamme nanesootuhikudu-ga'yoo soo Te Pabe'e gi umu-nagatu. Oosoo Te Pabe'e Te Naa tumadinakwu katuna te nanesootuhikute. <sup>5</sup>Oonne'yoona ka yaa teepu-kooba'yoona pukwi'yoona mu nanesootuhidyina nobe, ka Te Naa pukwi'yoo-wa'nesoo sukwe manepunne oetu. Tubetse o'nosoo ka Moses oona giba-ma'yoona tunetammakupu, "Yoo saa'a mu ka nanesootuhi nobe matabuedoo," mee'e soo Te Naa oo netammapu.

<sup>6</sup>Soo Te Pabe'e pooha ka umu yaa teepu-kooba nanesootuhidu numu pooha oonakwasoo besa'yoo. Oonekoosoo soo Te Pabe'e umuoo oonakwa besasoo te nanesootuhikute. Soo Te Naa ka Te Pabe'e tunetammapu, ka Moses te nanamooatupu oo netammana oonakwasoo besa'yoo. <sup>7</sup>Soo Te Naa putoogoo te pudu nanesootuhi meakwuna meno'o te tuukwe, o'nosoo mu tumayohona, ka umu te nanamooatupu gi hemma mu tummatzi. <sup>8-9</sup>O'nosoo soo Te Naa meeo:

"Nu ka mu Jew numu ka teepu Egypt mee naneadu-kwikoo mu moohegase besa mu too'e tunetammakute. Pana umu gi e nakabetse'a. Nu gi hownnekoo mu tummatzi mane mu sakwa e tsasoopedya, pudusoo nu yise mu tuukwekwu ka putoogoo mu pudu nanesootuhimeakwuna. Nu gi ka mu nanamooatupu meeo tunetammakudu. <sup>10</sup>Nu saa'a nutamme mu soonamme tuonakuse mu yise ka e unnepu soohanese, e nakabetseadoo. <sup>11</sup>O'no yise mu e besa doodoamu manekese nu-matoo nanesootuhidoo. Gi mu kumma'akoosoo sookwikwu, nu-kwitu pumme tunedyoekwudu. Oowe manakwana no'yoona e sopedakwadookwu.

<sup>12</sup>O'no saa'a yise nu ka nanasuda mu manepu soomu'wakwu."

<sup>13</sup>Soo Te Naa ka putoogoo mu mooa nanesootuhimeapu, moosoo moootupu kadoo'oo oo mayugwekwu. Meno'o soo Te Naa ka tu pudu unnepu te tuukwekwu.

**9** <sup>1</sup>O'nosoo tamme nanamooatupu puusoo putoogoo pooha meapu ka yaa teepu-kooba'yoona hee-ga'yoo, pukwi'yoona mu nanesootuhidyina. <sup>2-4</sup>Soo nanesootuhi nobe ka natzekadukuse, soo pukwi oo mooe na'egeahookayina Poohabe Pu-kwi'yoona mee nane'a. Oetu kootabuakudu, pooha tukaba wobe namadabue-kooba natugu. Soo paba'yoo wunapu ka nobe naamootoo natzapata. Ka wunapu natzapadadu-kwingakwuna soo Tubetse Unu Poohakakoo Pukwi'yoona mee nane'a. Esoo wobe-ma namadabuedu oe, oa tupe oo na'oonnakwi nahane, yise besa kookwanadu pukwikoo natunina, wobe namadabuena oa tupe petakwa-ga'yoo oe tuwazoo. Soo Aaron natzetonoo ooweeo natugu, sumu togaba-wisoo boohe naahoodu, ka Te Naa Pooha-ma waha'yoo segetayamadu tupe ka Te Naa unnepu puuma nabona, yise tseda oa tupe-ma namadabuena tuwazoo. Soo tukaba Te Naa ka te nanamooatupu pumatu oo makapu ka tseda-wi. <sup>5</sup>Oobe ka wobe-ma namadabuena-koobena'yoona mu te nananesootuhi papabe'emu numu tuma'emukwana nematzagakwuniyakwe. Soo hemma namadabuena oo-kooba wammedu ka mu toha kakasa-ga-kwa'ne

tatabuadu. Mu kasa yise ka wobe namadabue-koobakwi natzapadapunnedu-kwa'ne tabuapunne. Gi nu meno'o hemmasoo owetuoo mu tuukwe-wa'ne'yoo.

<sup>6</sup>Ka Poohabe Pu-kwi'yoona mee naneadu mu nanesootuhidu moohedu suu'mu nonotsa tabeno me'ayakwe. <sup>7</sup>Sumu tomoyina mu tubetse unu pooha-ga'yoo ka Tubetse Unu Pooha-gakoo Pukwi'yoona mee naneadu-kwi egeayakwe. Nonotsa oe egeana ka kootsoo tooa'a, noko seepu puupe yoongana, ookow ka Te Naa nabeamakana, ka mu numu suda tumatugu-koobattoo, pummesoo suda tumatuguna tuwazoo nematzagakwuniyina umu numu suda tu tumatuguna gi sopedakwadoodu-koobattoo tuwazoo.

<sup>8</sup>Soo Te Naa Besa Pooha te tunedyooe tamme ka te Jew numu tumayohope-toohakwi gi tammesoo ka Te Naa-baa petuga-wa'ne'yoo tamme ka te Jew tumayohope-tooha'yoona mu numu gi puusoo ka wunapu natzapadadu-kwingakwattoo mea-wa'ne'yoo. <sup>9</sup>Pana soo te nanamooatupu tumayohona gi haga numu tummatza'e meno'o mee'e soo Te Naa Besa Pooha te tunedyooe. Tooe tamme meno'o ka Te Naa nabeamakawunupana, oosoo gi ka suda te tumatuguna kadoo'oo mayugwe-wa'ne'yoo. <sup>10</sup>Soo te nanamooatupu putoogoo mooa tumayohona, ekow suu'mu te tunedyooe ka te pooha manekwitu. Ka baa hebena, tukana, nabakeana, hemma te nabeatse-gana, noko eka suu'mu te tunedyooe. Yow putoogoo te tumayoho meana ka gisoo Te Pabe'e-witu te sopedakwattoo, meno'o yise soo Te Pabe'e besasoo ka kaaheno putoogoo te pudu nanesootuhimeakwuna te tunedyooe.

<sup>11</sup>Ka tumayohope te nanamooatupu mayohomona soo te nananesootuhi papabe'emu ka te tuma'emukwana too'e nematzagakwuna'e, yaa teepu-koobatu ka numu tumadabuena nanesootuhi nobe-kwi nanesootuhi konnona. Ka Te Naa-kobena'yoona, umu ka sukwe numuna, gi hownnekoo te nanesootuhiku-wa'ne'yoo. <sup>12-13</sup>Umu te nananesootuhi papabe'emu yise kootsoo kooma puupe-ma, tooetoo kootsoo natunina kootoosebu baa noko namayuadu-ma te bawuta'ne mee te netammana, "Mu yise meno'o gi totsaba-ga'yoo." Tooe oo mu manakwe sapa oosoo gi te tummatza'e. <sup>14</sup>Soo Te Pabe'e tamme pudu tunemadabuekuna ookow oonakwa besa'yoo. Soo Te Pabe'e te tuukwe'e ka Te Naa besa po-witu, tooe soo Te Pabe'e gi tootsabu-gapana, tamme-koobattoo nabatsa. Soo Te Pabe'e ka tu ya'e-kwikoo namayoda yise ka Te Naa-baa petuga. Oobe'yoona ka Te Naa-kobena'yoona soo Te Pabe'e nanesootuhina ka te tuma'emukwana nematzagakwuna'e. Meno'o tamme oo sopedakwattoo soo Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa, tamme yise oo naka'oedyukunokwu. Soo Te Naa yise gi moobegwaga te sootuhikwu.

<sup>15</sup>Yoonnekoo soo Te Pabe'e te tuukwe'e, ka Te Naa tamme pudu tunetammakuna, te tumayohomeakwuna. Yaa manakwana soo Te Naa besa gi moobegwaga te sootuhikwu, mooasoo soo Te Pabe'e te tuma'emukwa-koobattoo nabatsapu. <sup>16-17</sup>Ka yaa teepu-kooba'yoona togesoo gwetzoina soo numu puu ka tu namahe tooe haga-tamme oo nemawuna'e, ka tooe hannano'o too'e oo ya'ese, ka meno'o soo numu ka puumatoo oo nanemawunise saa'a oo hee-gadoo.

Ooonekoo soo Te Pabe'e ka tamme-koobattoo nabatsase tamme no'oko ka besow nasootuhipa nasootuhi o'nosoo ka Te Naa tamme tunetammapu-kwa'ne.

<sup>18</sup> Ka o'nosoo ka tumayohope te nanamooatupu mayohomona tamme-koobattoo hemma nabatsayakwe. <sup>19-21</sup> Ka nagutza mooe'ugasoo soo Moses te pooha tunetammakupu, ka kootsoo tooa'a batsase, oo puupe hanese, ka baa noko oo wumayuase, yise ka tonegea, tooetoo ka seepu puhu-matu ooweoo matzakase no'oko ka mu numu oo-ma bawutabe'a. Ka Pooha natubodu, ka pukwi'yoona mu nanesootuhidyina tuwazoo yise no'oko hemma ka nanesootuhi nobe-kwitu bawutabea tuwazoo. Soo Moses yise meeo mu numu netamma, “Mu 'yoo tumatugunokwu,' mee'e soo Te Naa unakwe. Yaa manakwana soo Te Naa besa te sootuhikwu.” Oo-wa'nesoo manepunne <sup>22</sup> meno'o soo Te Pabe'e punno'o ka tamme-koobattoo nabatsase yoonnekoo suu'mu soo Te Naa suda te tumatuguna soomu'wa.

<sup>23</sup> Ka yaa'a teepu-kooba'yoona soo te Jew nanesootuhi nobe sagwane ka Te Naa ebe tamme-koobatu tubetse nobe-kwa'ne'yoo. Ka yaa teepu-kooba'yoona numu tuma'emukwana nasoomu'wa ka seepu tooetoo kootsoo umu-koobattoo nabatsayakwe. Pana ka Te Naa ebe tamme-koobattoo tubetse nobe-kwi'yoona, soo te tuma'emukwana tubetse nasoomu'wa ka Te Pabe'e tamme-koobattoo nabatsase. <sup>24</sup> Soo Te Pabe'e puu ka Te Naa tubetse nobe-kwi tza'egea ka oobe'yoona te nanesootuhikute gi ka yaa'a teepu-kooba nanesootuhi nobe, sukwe numu tumadabue-kwa'ne'yoo.

<sup>25-26</sup> Nonotsa sumu tomoyina umu te nananesootuhi papabe'emu seepu batsayakwe, ka oo puupe haneyina, ka nanesootuhi nobe-kwi egeayakwe, ka mu numu tuma'emukwana tooe nematzagakwunina. Ka teepu mooe namadabue manakwana ka Te Naa ka teepu atasoo oo yugwe-kwitoo tooe, soo Te Tubetse Pabe'e yaa teepu-kooba petuse, tamme tuma'emukwa-koobattoo nabatsa.

<sup>27</sup> No'yoona numu sumusoo ya'eyakwe. Obenakwattoo yise soo Te Naa no'oko te tumatugupu nemadunagakwu. <sup>28</sup> Sumusoo soo Te Pabe'e ewow numu-koobattoo nabatsapu. Gi tuwazoo oosoo nabatsa-wa'ne'yoo. Saa'a oosoo penakwa kodyu petuse, ka tamme pumme wutoopunnedu magwetzoikwu.

**10** <sup>1-4</sup> Soo Te Pabe'e ka moosoo tamme-koobattoo nabatsapuna, soo Te Naa yise punno'o te tuma'emukwapu soomu'wapu. Tooe tamme tooe haa'no tooe kootsoo kooma, tooetoo seepu goewunupana, oosoo gi te tummatzi-wa'ne'yoo. Tamme oosapa uga ka Te Naa tosamakayakwe tooesoo tamme oo sopedakwattoo, tamme tuma'emukwana. Tooe tamme ka te tumayohope nakabetseapana, oosoo gi besa te mayugwe.

<sup>5-7</sup> Soo Te Pabe'e ka yaa teepu-kooba namanumudoose, ka Te Naa meeo netamma,

“Nu yow meno'o petu ka nuka u tunetammakupu mayohokwuse, a nabotugu-kwa'nesoo. U yaahoo e manumudoopuna ooonne'yoona yise nu ka mu numu-koobattoo nabatsa, u gi ka hemma ume tu nabeamakana petzabena.”

<sup>8</sup> Soo Te Pabe'e meeoo, "Soo Te Naa ka hemma nagoena pumme tu nabeamakana gi petzape ka te nanamooatupu putoohakwi tumayohona." <sup>9-10</sup> Soo Te Naa te mooa tumayohodyina gi petzabena ka Te Pabe'e oe mayugwese oosoo tamme-koobattoo nabatsa, ka Te Naa unne-wa'nesoo. Oo ka Te Pabe'e manese soo Te Naa yise ka suda te tumatugupu no'oko soomu'wukwunipu.

<sup>11</sup> Nonotsa tabeno tamme mu Jew numu papabe'e konnoyina nanesootuhiyakwe ewasoo te nanamooatupu tumayohope too'e mayohopana, umuoo tumayohope gi ka te ma'emukwana kadoo'oo mayugwe-wa'ne'yoo. <sup>12</sup> Soo Te Pabe'e sumusoo tamme-koobattoo nabatsapuna, soo Te Naa yise ka te tuma'emukwana tubetse soomu'wa. Meno'o yise soo Te Pabe'e ka Te Naa tumadinakwa, ka Te Naa-wa'nesoo pooha-ga'yoo. <sup>13</sup> Meno'o ewa'yoo numu togesoo ka Te Pabe'e gi nakabetse'a, soo Te Pabe'e yise mu sukwe tsasoopeya, ka saa'a soo Te Naa gi mu nakabetseakwu. Ka umu tu nemadabuekwi oo manepetuse ka Te Naa tunetamma-kwa'nesoo. Ka mu paba nanehane-kwitoo tooe, o'no soo Te Naa umu suda nuugwedu pooha tuukwekwu. <sup>14</sup> Mooasoo soo Te Pabe'e ka Te Naa doodoamu besa mayugweke oosoo ka tamme-koobattoo nabatsase. <sup>15</sup> O'nosoo soo Te Naa Besa Pooha meeoo,

<sup>16</sup> "Nu saa'a sapa ka putoo goo mu pudu nanesootuhimeakwuna mu sootuhikwu. O'no saa'a nu ka mu tunakabetseadu sootuhikwu."

<sup>17</sup> Mee tuwazoo unakwe,

"Meno'o manakwana yise nu mu tuma'emukwa soomu'wanokwu."

<sup>18</sup> Meno'o manakwana tamme gi ka Te Naa nabeamakakwu, ka moosoo te tuma'emukwana nasoomu'wapu.

<sup>19</sup> E nanumu, tamme uga gi hownnekoo ka Te Naa-baa petuga-wa'ne'yoo ka te mooa tumayohope mayohona, ka Te Naa nanesootuhi nobe-kwi'yoona. Soo paba'yoo wunapu oo naamootoo natzapadadu oosapa uga ka Te Naa-makoo te takonepunne, pana meno'o yise soo Te Pabe'e tamme-koobattoo nabatsapu. O'no yise ka Te Naa pumme pudu tunetammakupu-too te tunedyooe meakwu.

<sup>20</sup> Ka Te Pabe'e nabatsase soo Te Naa ka tamme tako'nedu ka wunapu naamoo tzakebu'eoo ka nanesootuhi nobe-kwi natzapadadu, meno'o yise tamme kaaheno Te Naa-no mesoo yadoo, gi hee te tako'ne. <sup>21</sup> Meno'o yise Te Pabe'e no'oko hemma nemadabuena, te nanesootuhikute. <sup>22</sup> Meno'o yise tamme gi ka Te Naa-baa'yoona sua'e ka oo tubetse naka'oedyukuna. Tamme oo sopedakwattoo ka Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa, tamme yise baa-wi namatzaka. <sup>23</sup> Tamme sakwa oosapa oo sopedakwattoo soo Te Naa te magwetzo, yise tamme oosapa ka oo unnepu nakabetsea. <sup>24</sup> Tamme sakwa nananenoyukwena, nanatummatzina, oosapa besa maneno, besa nanasoobedyana. <sup>25</sup> Tamme sakwa oosapa nanano nanesootuhidyi, ka meno'o tamme oo sopedakwatoona soo Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwu. Mu sakwa gi mu susumudu numu-wa'ne manepana, umu puu gi numu-no nanesootuhi.

<sup>26</sup> Tamme ka moosoo Te Naa tubetse unnepu sopedakwattoo pana oosapa tuma'emukwatabena, gi hownnekoo saa'a soo Te Naa te

tuma'emukwana soomu'wa-wa'ne'yoo. <sup>27</sup>Saa'a soo te tuma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu, o'no tamme no'oko ka Te Naa wohonedu-nosoo natunikwu. <sup>28</sup>Soo te Jew nanamooatupu tumayohope mee na'unakwe, soo waha'yoo numu ka te tumayohope tumoo'oodu poonnedusoo meeo unnese, o'no sakwa tamme gi oo-toogoo mu nabagapana. Oosoo sakwa tupe-ma natatsaga. <sup>29</sup>Tamme ka Te Naa pooha unnepu tumoo'oona, tamme tubetse suda manakwe. Tammesoo kadoo namayugwekwu tamme ka mee unnena, "Soo Te Naa Tooa gi hee. Soo tamme-koobato o nabatsana gi pooha-ga'yoo." Tamme ka Te Naa Besa Pooha tamme magwetzoidu netumoo'oona. <sup>30</sup>Tamme ka Te Naa tamme netammapu sopedakwadoopana ka suda te manena manoyugwena, soo suda te tumatugupu tamme-matoosoo kodyukwu ka te nanemadabuese. <sup>31</sup>Oosoo sumu tabeno te masakwikwutu ka gi te tunaka'oedyukute, soo suda te manena ka tamme-matoosoo kodyuse.

<sup>32</sup>Mu sakwa oo soomayu ka o'nosoo mu manena gi oo soomu'wapana. Mu ka pudu mooe'ugasoo tunaka'oedyukuse, tooe suda mumme tu matugu sapa, mu gi nasootooke. <sup>33</sup>Mu gi tunaka'oedyukudu uga mu nesootze'mayakwe, mu uga ka mu nanesootuhidu nanesootzemayidu numu tummatziyakwe. <sup>34</sup>Mu ka mu nakwutumadu tunaka'oedyukudu uga tummatzidu tuwow. Tooe ka mu gi tunaka'oedyukudu numu no'oko mu hemma hanese sapa, mu gi suda oo sokwamakute ka Te Naa-baakoo besa mu nasootuhikwuna sopedakwadoona. Umuoo Te Naa-baakoo te namahegana gi kadoo namayugwe-wa'ne'yoo.

<sup>35</sup>Wuna'me meno'o maneka mu ka tunaka'oedyukuna. Saa'a soo Te Naa oowetoo mu sootuhikwu. Mu sakwa gi nasootookena, gi ka mu nasootuhipa nemawunipana. <sup>36</sup>Mu sakwa oosapa ka Te Naa unnepu nakabetseano, o'no saa'a oosoo mu sootuhidooa ka mee unnena,

<sup>37</sup>"Pudusoo Mu Pabe'e mu-baa petukwusoo, yise mu magwetzoikwu.

<sup>38</sup>Umu e tubetse doodoamu oosapa e naka'oedyukunodu nu magwetzoikwu. Pana umu e besa po ma'wukadu, nu gi sootuhikwu."

<sup>39</sup>Pana tamme ka Te Naa besa po gi ma'wuka-kwa'ne'yoo. Tamme namagwetzoikwu, tamme ka oosapa Te Naa naka'oedyukunona.

**11** <sup>1</sup>Tooe tamme gisoo ka puma Te Naa tamme sootuhikwuna poonnepana, mooasoo tamme oo sopedakwadoo ka oo naka'oedyukuna. <sup>2</sup>Soo Te Naa meeo, "Mu nanamooatupu-matu uga besa'yoo umu ka e naka'oedyukuna." <sup>3</sup>Soo hee no'yoona yaa teepu-koobatu meno'o te poonnena gi hemmakoo namadabuepu, tubetse kadoo'oo hee uga. Soo Te Naa ka teepu matabuepu no'oko hemma-ma-koobatu madookoopedoou tooe tamme gi oo manepu poonnepana, tamme oo naka'oedyukute. Soo Te Naa sukwe yadooase no'oko hemma te poonnena nemadabuepu.

<sup>4</sup>O'nosoo sumu'yoo toebetse Abel mee naneadu ka Te Naa seepu tookoo nabeamaka. Soo Te Naa ka Abel tumatuguna besa'yookute ka besa oo tunaka'oedyukute. Soo Abel pabe'e ka tu tumasua-matu ka Te Naa sukwe

totsa'maka tooe gi oo naka'oedyukupana. Too'e ka Abel o'nosoo nabatsapu sapa, tamme togesoo ka oo besa tumatugukepu-makoo natunedyooe.

<sup>5</sup>Soo nana Enoch mee naneadu Te Naa naka'oedyukute. Soo Te Naa oo-matoo besa soonamme, oosoo ka unu pumme oo naka'oedyukute. Soo Te Naa nabatoo oo bi. Soo Enoch yise gi ya'e'pana, ka Te Naa-matoo sukwe mea. <sup>6</sup>Soo tooe haga tooe ka Te Naa besa masoonamme ka oo nummenummena naka'oedyukuna. Umu numu pumme tubetse nakabetseadu soo Te Naa besa sootuhikwu, umu ka oosapa besa'yoona saa'a hemma besowsoo Te Naa-nakwana poonnekwu.

<sup>7</sup>O'nosoo soo Te Naa meeoo tusooyugwe, “Nu saa'a ka teepu batatzopakudooa.” Soo Te Naa yise ka nana Noah mee naneadu pabatsekoo sake matabue tuungu. Tooe soo Noah gi hannano'o ka teepu batatzopana poonedupana, oosoo ka Te Naa naka'oedyukuna, ka pumme oo sakedoo tuunguna matabue. Mu Noah nanodukwa, pihoo tu doodoamu, yise pihoo tu kunoopeamu-no no'yoona ka sake-wikoo namagwetzoipu. No'yoona mu numu ka teepu-kooba'yoona badatu'ihoo ka gi tunaka'oedyukuna. Mu Noah-ma'yoona suketu suu'mu nasootuhi.

<sup>8</sup>Soo nana Abraham mee naneadu uga umu tu nananumu-naga nobe-ga'yoo. Soo Te Naa yise meeoo oo netamma, “U sakwa mana ume e tayakwitoo mea, nu saa'a ookow umu u-ma'yoona suketu teepu-makadoo.” Soo Abraham yise oetoo mea ka Te Naa naka'oedyukuna. <sup>9</sup>Soo Abraham yise oosapa mana ka Te Naa pumme geakwunakwahana ka teepu-koobakwisoo nummenumme. Soo Abraham tutsekadukupe-kwi nobega numme, oo tooa Isaac mee naneadu, oo kunoo'oo punno'o Jacob mee naneadu oo-no, umu ka oo naka'oedyukuna soo Te Naa mu sootuhikwu tu unne-wa'nesoo. <sup>10</sup>Soo Abraham gi yaa teepu-kooba tu nobe-gana heesoobedya ka Te Naa-baa'yookwu mee soonammenna ka Te Naa tubetse naka'oedyukuna.

<sup>11</sup>Soo Abraham nodukwa Sarah mee naneadu moosoo unu peawabe. Pana soo Te Naa oo sootuhise, oosoo ko'hease tooa'adoo ka Te Naa tubetse naka'oedyukuna, mee yise Te Naa oo netamma, <sup>12</sup>“Umu u-ma'yoona suakekwutu ewa'yookwu gi pumme tasungano'yookwu.” Tooe ka numu meeoo sokwama sapa, “Abraham sumuna ya'ekwu gisoo dooamu-gana oosoo ka moosoo unu wa'etsena,” Abraham punno'o ka Te Naa naka'oedyukute.

<sup>13</sup>Mu Abraham nanodukwa, tu tooa, tu kunoo'oo-no tooe gi oo poonnepana ka Te Naa pumme tuukwepu, oosapa oo naka'oedyukuno'o ka tu tui-kwitoo tooe. Pana sumu tabeno oo-toogoo hee manekwu mee'e umu oo naka'oedyukute. Umu mee'e unakwe, “Esoo teepu gi oosapa pukooba te gwetzoimokwuna tamme yaanona mease tamme ka Te Naa-baa tubetse manepetugakwu.” <sup>14-16</sup>Umu ka meeoo tusooyugwena ka Te Naa-tammetu oosapa soomayumo umu ka yaa teepu-koobatu gi heesoobedya ka tu tubewa-witoo kodyu-wa'ne'yoopana, ka moosoo Te Naa tu pukwi'yookwuna oo mabetsape ka oo tubetse naka'oedyukuna. Soo Te Naa puu gi umu-ma nasookwa'e. “Nu mu Tubetse Naa, nu yow oosapa mu nabaa'yookukwu,” ka Te Naa mee'e pumme mu natubanga.

17-19 Soo Te Naa ka Abraham meeoo netamma, “Nu umu u tooa-ma'yoona numu suaketu besa sootuhidooa,” tooe gisoo oo tooa'a-gakoo sapa. Ka saa'a yise oo tooa nawue, oosoo yise Isaac mee nanea, ka Te Naa tunetamma-wa'nesoo. Ka Isaac toobetse manekese, saa'a soo Te Naa ka Abraham soomapoonnena meeoo oo netamma, “U sakwa u tooa Isaac e nabeamaka.” Soo Abraham ka Te Naa nakabetsea oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Soo Abraham ka Te Naa naka'oedyukute tooe ka tu penebe tooa oo nabeamakase sapa soo Te Naa oo mesoo manumudoosoo, mee'e soo Abraham tusooyugwe. O yise ka Abraham tusooyugwe-kwa'nesoo, soo Te Naa ka Isaac oo tooa punowsoo oo gea.

20 Ka saa'a soo Isaac wa'etseyikese, umu waahoo tu doodooamu kaaheno mu pooha tuukwe ka umu-ma'yoona suakekwutu manekwuna. Soo Isaac ka Te Naa naka'oedyukuna oo sopedakwatoosoo Te Naa ka oo tooa Jacob mee naneadu besa sootuhikwu.

21 Soo Jacob, punno'o ka wa'etseyikese, oo sopedakwatoosoo hanotumatu tu kunoo'oomu-matu soo Te Naa sootuhikwu, soo Jacob ka Te Naa naka'oedyukuna. Soo Jacob ka tu natzetonokoobakwi nuusoese, nanesootuhina mu pooha tuukwe'e, ka saa'a tu kunoo'oomu manekwuna.

22 Soo Jacob tooa'a Joseph mee naneadu punno'o ka Te Naa naka'oedyukute oo sopedakwatoosoo ka sumu tabeno ka tu nanumu pumme tubewa geakwuna. Tooe oona-kwinga'a Egypt-wi'yoo pana, soo Joseph ka ya'ekwuse tu nanumu meeoo netamma, “Saa'a soo Te Naa ka mumme tu tubewabe tuukwe-kwitoo mu moohegakwu. O'no saa'a mu ka e oho nabenina hanegase oonowsoo oo wumabemadooda.”

23 Ka saa'a mu Egypt-witu numu-kooba katudu mu Jew numu umu tu pudu nadooamudoodu nana'atse goe tuungu. Sumu'yoo oonga'a besa tabuadu nadooa'adoose Moses mee nanea. Umu oo naanapua'amu ka Egypt-witu numu-kooba katudu tunetamma gi suina gi oo nakabetsea, gi tu na'atse tooa'a oo batsa, umu ka Te Naa naka'oedyukuna.

24 Ka saa'a soo Moses ka nana manekese meeoo unakwe, “Nu tubetse Jew numu. Nu gi ka Egypt-witu numu-kooba katudu togo'o, nu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna.” 25-26 Tooe ka mu Jew numu suda namatugu sapa, soo Moses umu-matu mee nasooyugwe. Soo Moses mee soonamme, “Nu gi oosapa yaa teepu-kooba'yookwu. Nu gi no'oko hemma e hee-gana soogwale ka yaa teepu Egypt mee naneadu-kwi'yoona. Nu uga ma'emukwakwu ka yaanonasoo hemma besa namasoonammena. Nu sakwa puu umu e nanumu-wa'ne'yoosoo Te Naa Tooa'a, tooe ka Te Pabe'e-koobatoosoo nuka suda tu matugu sapa.”

27 Soo Moses ka saa'a Egypt-wi'yoona mea, oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Soo Moses gi ka mu Egypt-witu numu-kooba katuduma sua'e, tooe pumme oo sutakute sapa. Oosoo oosapa ka Te Naa nageno'o oo poonnetu-kwa'ne, tooe gi oo poonnepana.

28 Saa'a soo Moses ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna ka mu numu meeoo netamma, “Mu sakwa seepu batsase, ka oo puupe-ma mu natzakwona'a



na'oonakwi wumatzua, o'no soo nanapu mu na'atse tooa yaa togano gi nabatsakwu.”<sup>29</sup> Saa'a soo Te Naa ka tubetse babatse'e banunadu Atsa Baa mee naneadu mu-koobenatu ninapatoo pasawoyo'akuse, mu Jew numu yise oo-toogoo mea umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Mu Egypt-witu numu oo-toogoosoo mu too'e nageka, soo Te Naa ka tubetse baa oetusoo nekodyuoose, umu yise oe batatuihoo, ka gi tunaka'oedyukuna.

<sup>30</sup> Soo numu pukwi nogadu-kwi Jericho mee naneadu unu natzooedu oo na'oonakwi tupe koodea-ga'yoo. Mu Jew numu ka Te Naa oedyukute oosoo ka Jericho-witu mu numu matzooekuna. Soo Te Naa ka mu Jew numu natakwatsukwu (7) tabeba-witoo ka Jericho-na'oonakwi sogomea tuungu, soo tupe koodea yise puuwana-tamme yoomedihoo, umu ka tunaka'oedyukuna.

<sup>31</sup> Soo mogo'ne, nanana ma'emukwadu Rahab mee naneadu, tooe ka mu Jew numu tumoo'oo-gapana, ka mu Jew tu'eyiwabe tu nanumu-makoo tzakwatze, oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Ka saa'a mu sutakoo numu Jericho-witu nagoese, soo Rahab namagwetzo, oosoo ka mu Jew numu tu'eyiwabe tzakwatze.

<sup>32</sup> Nu meno'o gi no'oko mu tuukwe-wa'ne'yoo ewa'yooosoo mu tunaka'oedyukudu mee'e nananeadu: Gideon, Barak, Samson, Jephthah, David, Samuel yise ewa'yoo mu Te Naa nanayadooawabe tuwazoo. <sup>33</sup> Umu ewa nanasookwugi manekena umu ka Te Naa naka'oedyukuna. Umuoo tu wohomu matzooekukena, umu ka besow podo numu moohena, umu ka Te Naa pumme sootuhipu hee-gana umu ka oo naka'oedyukuna. Ka mu sutakoo nunu'u-makoo namagwetzo, <sup>34</sup> koso-ma pumme tu too'e tunihoose sapa namagwetzo. Umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna tooe puusoo gi nanatzooepana, umu unu naduya manemena, umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Umu ewow wakwawa'a pumme wohonedu matzooekukena. <sup>35</sup> Ewa'yooosoo mu momoko'ne tooe tu tooa'a ya'eku'yipana mu tooa'a tu tui-kwikoo namayodayakwe, umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Susumudu numu meeo nanetamma, “Mu ka Mu Naa Besa Po mee mu netamma gi ma'wukana, numme mu goekwu.” Umu yise mee'e mu nanekwegea, “Numme oosapa Ne Naa nakabetseadu tooe numme tu goekwuse sapa, numme ka Ne Naa naka'oedyukuna soo Te Naa nabaatoo ne bikwu oo-baa yise numme nobe-gakwu, oosoo yise besa ne sootuhikwu.” <sup>36</sup> Mu gi tunaka'oedyukuna mu tunaka'oedyukudu-ma'yoo naneko'e, nakweba'a-ma nuupageta, susumudu natzakunetana nuutumeta, umu-matoo nanehanena nago'e. <sup>37</sup> Susumudu tupe-ma nadako'e tu ya'e-kwitoo tooe, tsegesa-ma natseboka, susumudu tooe hownnekoo tooe nago'e. <sup>38</sup> Susumudu numu tooe Te Naa-matoo nanesootuhimopana tutuha manakwe yaa teepu-kooba'yoonu ka gi kwasu-gana seepu puhu-wi namasooana, gi nobegana, numu-wana manemodu tupe tawaga-kwi ka giba-ma'yoonu, tooetoo ka teepu tawaga-kwi nonobe-ga'yoo. Mu gi tunaka'oedyukudu numu suda mu matugu ka mu woho'nenana.

<sup>39</sup> Tooe umuoo besa'yoo numupana ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna umu ka Te Naa pumme sootuhina sukwe wutooe, ka Te Pabe'e gisoo petu.



<sup>40</sup>Soo Te Naa moosoo meeoo unnepu oosoo te paba nasootuhikwuna. Umuoo tamme-nosoo ka Te Naa tamme sootuhina hee-gakwu, ka Te Pabe'e no'oko tamme-koobato nabatsase.

**12** <sup>1</sup>Tamme oo sopedakwato ka besow po ka Te Naa tamme tuukwepu, ewa'yoosoo mu tutunaka'oedyukudu moosoo oo-toogoo meapu. Meno'o sakwa tamme ka suda te tuma'emukwana etzaga ma'wu, oosoo oosapa te takonegena. O'no tamme yabesoo ka Te Naa Besa Po-wi tzabekakwusoo. <sup>2</sup>Tamme sakwa oosapa ka Te Pabe'e nageno, oosoo ka Te Naa Besa Podo te moohe oo pudu nage-ma-kwi'yoona ka oo mobegwana-too tooe. Tooe soo Te Pabe'e ka mu gi tunaka'oedyukudu pumme wohone sapa pumme gi mu heesoobedya, tooe pumme te batsayagate sapa soo Te Pabe'e gi nasootooke. Soo Te Pabe'e tubetse besa soonamme, ka Te Naa Besa Podo meadabena. Meno'o yise soo Te Naa-nabato ka Te Pabe'e bi, "U saa'a nu-wa'ne'yookwu," mee oo netamma. <sup>3</sup>Tamme sakwa punno'o oo soomayuna oo-wa'nesoo soo Te Pabe'e puu gi nasootooke tooe ka mu sutakoo numu suda pumme matugu sapa. <sup>4</sup>Mu sumuna mee sokwama, "Numme ewa suda manekena numme ka mu numu tuma'emukwana wohonekema." Pana mu gisoo nabatsa ka Te Pabe'e-wa'ne.

<sup>5-7</sup>Tooe tamme ka susumudu unu nanasutatoo meapana gi nasootookepana meeoo soo Te Naa te tunedyoee. Tamme sakwa oosapa sutatoo meadabe, o'no soo Te Naa tu doodooamu-wa'nesoo te matugu. Tamme sakwa oo soomayu ka a nabotuguna, tamme oo netammapu, "Mu sakwa oo nakatugupunne ka Te Naa mumme tunedyoee. Mu sakwa gi nasootookepana ka mumme oo tunedyoo'e. Soo Te Naa ka mu soobedya, mu tunedyoee. Oosoo numu puu ka pummesoo dooamu ka suda mu manakwe mu nenanawa'e."

Yoonnekoo soo Te Naa te tzapoonnekute tamme ka oogow doodooamuna.

<sup>8</sup>Soo Te Naa ka gi te heesoobedya uga ka tooe how tooe te manakwe sapa te tsasoopedyakwu. <sup>9</sup>Soo nugasoo naa puu ka o'nosoo e tunedyoee, nu yise puu oo nakapunneyakwe. Ooonnekoo sakwa tamme ka Te Naa tamme tunedyooena nakatuguyi. Nu ka tooesoo tuha'yoona gi toge tumatuguse soo e naa puu e nesagwikuyakwe. <sup>10</sup>Soo Te Naa punno'o ka suda te tumatuguse te nenanawikwu, tamme-too oosoo besa'yoo. O'no yise tamme besa manekewu. <sup>11</sup>Soo te nananana-wina gi besa numu nenuumadu, pana saa'a tamme ka oo natunedyoekese, tamme besa manekese besakoo yise nasootuhinokwu. <sup>12-13</sup>Ooonne'yoona sakwa tamme nananenoyugweno. Tamme sakwa umu tunaka'oedyukudu nenoyugweyi. Tamme sakwa no'oko hemma sutakoo ma'wuke. Oosoo ka mu numu Te Naa besa po-makoo takoho'ne.

<sup>14</sup>Tamme sakwa ka Te Naa doodooamuna nananemabetseana gi sakwa tamme nanahapana. Umu Te Naa tubetse doodooamu suu'mu ka Te Pabe'e-baa petugakwu. <sup>15</sup>Ka Te Naa Besa Podo te meadape ka tooe haga tooe numu-nakwi manedu tummatzina oo nenoyugwe, o'no oosoo punno'o ka Te Naa besa pumme sootuhi-kwi petugakwu. Soo numu tooe haga tooe ka Te

Naa po ma'wukadu sumuna suda tuukwena, kumma'akoosoo numu sutatamme moohekadoo. <sup>16</sup>Gi haga tamme-matu sakwa mee soonammepana, “Soo Te Naa nuka sootuhina gi hee. Nu sakwa tooe how tooe mesoo mane, kukumma'anosoo mesoo nabotama.” O'nosoo soo nana Esau mee naneadu meeoo tusooyugwe. Soo Esau uga nasootuhikwu oosoo ka mu suu'mu pabe'ena, pana oosoo tu nasootuhipa sumuoo tukapupedo yugwepu. <sup>17</sup>Mu mooasoo ka Esau-witu naka, ka saa'a oosoo Te Naa pumme sootuhina too'e nekwale. Yagana too'e nanesootuha'e pana soo Te Naa gi oo nakasootuha'e.

<sup>18</sup>Tamme puu gi ka umu yaa teepu-kooba ka Te Naa pukooba'yoona giba petukwana petugase, onona ka Te Naa tuapa tookoope naka. Soo giba nitu-kwa'ne tabuapunne umu oo-ma sua'e. Soo giba kwetu-kwitu tubetse unu toganopunne. <sup>19</sup>Soo Te Naa yise mu yadooedyina nunuadukwa'ne una'we mu numu yise unu suina ka Te Naa meeoo netamma, “Gi ne yadooepana numme unu sua'e.” <sup>20</sup>Soo Te Naa meeoo mu netamma, “Gi sakwa haga ka giba tzage'e manepana. Gi mu hemma ma-kooba tatokupana. Mu sakwa gi ka mu seepu tooetoo mu kootsoo ka giba-ma tatokupana, ka oo mu manakwe tupe-ma mu tatsaga.” <sup>21</sup>Soo giba puma nanasui tabuapunne soo Moses meeoo, “Nu kwepekeawunu suina.”

<sup>22-24</sup>Pana tamme ka Te Naa tubetse nobe-kwitoo naba'e, oowetuoo gi nanasua'e. Tubetse ewa'yoo umu Te Naa tutummatzidu mu toha kakasaga'yoo nanano besa sokwamana o. Tamme tunaka'oedyukudu punno'o umu-no'yookwu. Soo Te Naa te netutzease oto te sootuhikwu, soo Te nananeana ka oo-baa nabotuguna. Mu tutunaka'oedyukudu moogooa punno'o o, ka Te Naa besa pumme matabuese. Soo Te Naa onona ka mu gi tutunaka'oedyukudu paba nehanekwuse. Soo Te Pabe'e punno'o onokwu, mee tamme nanetamma. Oosoo mooasoo te tuma'emukwana soomu'wapu, soo Te Pabe'e ka tamme ma'emukwa-koobato nabatsapuna. Ka tooebetse Abel mee naneadu nabatsase oo pabe'e oe naneyugwe. Ka Te Pabe'e nabatsase gi haka oe naneyukwe ka oogow nabatsaputoo te nasootuhikwuse.

<sup>25-26</sup>Tamme sakwa oosapa ka Te Naa tamme netamma nakabetsea. Soo Te Naa ka giba-ma'yoona mu te nanamooatupu yadooese ka teepu neyuutsengahoose sapa, umu te nanamooatupu gi oo nakabetseana, yise kadoo'oo namayugwepu. Meno'o yise soo Te Naa ka tu pudu unnepu te tuukwe pa'anakwana. Tamme sakwa oo nakabetsea saa'a oosoo ka teepu noko hemma oo pa'anakwatu tzadyuutsengekwu. <sup>27</sup>Soo Te Naa ka no'oko hemma tzadyuutsengese no'yoona hee oo matabuepu atasoo nuugwekwu. Gi no'yoona hee kadoo'oo namayugwe-wa'ne'yoo gi tuwazoo atasoo namayugwe-wa'ne'yoo. Pana soo te nasootuhina ka Te Naa-baatu wuna'metoo gwetzoinummekwu gi atasoo namayugwe-wa'ne'yoo. <sup>28-29</sup>Tamme ka Te Naa-matoo nanesootuha'e soo Te Naa mee te unnena besa soobedya, “U, Ne Naa tubetse besa'yoo. Numme u nesookwuga'e u no'oko sutakoo hemma kadoo mayugwekwu, soo besa'yoo suu'mu yise nabenikwu.”

**13** <sup>1</sup>Tamme sakwa oosapa unu nanasoobedya. <sup>2</sup>Tamme sakwa kukumma'akoosoo wakwawa'a naba'a'yooku, ka gi hano mu tooi-wa'ne mu manepunne. Susumudu numu sumuna ka mu Te Naa tummatzidu, mu toha kakasa-gakoo, naba'a'yooku pana gi mu sopedakwadoo. <sup>3</sup>Tamme sakwa oetu soohanena ka mu tunaka'oedyukudu suda namatugu-witu soohanena tamme punno'o ka yaa teepu-kooba'yoona suda namatuguyakwe. Mu nuutumedadu numu-witu soohanena tuwazoo. <sup>4</sup>Tamme sakwa meeoo sokwama soo numu nananodukwa-gana besa'yoo. Tamme ka kumma'anosoo nabootamana soo suta'yoo tamme-matoosoo kodyukwu. <sup>5</sup>Tamme sakwa gi ewowsoo hemma soogwipana. Tamme sakwa ka moosoo te hee-ga-matoo besa sokwama, o'no soo Te Naa te mabetseakwu. Soo Te Naa mee te netamma, “Nu mu mabetseana gi mu matusookwuni-wa'ne'yoo.”

<sup>6</sup>Ooonne'yoo tamme togesapa ka mee'e,

“Nu gi sui. Numu gi nuka manayaha-wa'ne'yooosoo. Te Naa nu-kooba tu'eya'e e tummatzina.”

<sup>7</sup>Mu numu nanesootuhi moohedu ka Te Pabe'e-witu mu numu nagutza mooe'ugasoo tuukwedu besa ka Te Naa Podo meadape, tooe ka tu tunaka'oedyuku-kwi nagoese sapa. Tamme sakwa umu-wa'nesoo besa tunaka'oedyukuno.

<sup>8</sup>Soo Te Pabe'e puu oosapa sumu-kwa'ne'yooosoo, oosapa besa'yoo.

<sup>9</sup>Tamme sakwa gi kumma'akoosoo numu nakabetseapana, ka Te Pabe'e-witu nana'atasoo tamme mu tuukwe'e sapa, gi ka Te Naa Besa Po ma'wupana. Soo Te Naa ka besa te sootuhina, tamme nana'unusoo oo naka'oedyukukwu. Soo te nanamooatupu tumayohope ka te tukakwitu nanetammama gi hownnekoo te tummatzi-wa'ne'yoo tooe ooka te nakabetsea sapa. <sup>10</sup>Tamme ka oo naka'oedyukuna ka Te Pabe'e tamme-koobattoo nabatsapu, soo Te Naa togesoo te sootuha'e. Umu te nanamooatupu tumayohope nagedu soo Te Naa gi mu sootuhi-wa'ne'yoo, ka mu Jew numu nanesootuhikudu papabe'e nokosoo.

<sup>11</sup>Tamme Jew numu puu 'yoo tumayohoyakwe soo nanesootuhi pabe'e puu ka seepu nabeamakayakwe ka suda te tuma'emukwa-koobattoo oo batsase, oosoo yise ka puupe suu'mu ka tu nanesootuhi nobe-kwitoo hanegayakwe, ka oo tookoo yise numu nono'ata-wanattoo hanegayina oo tuniyakwe. <sup>12</sup>Oosoo soo Te Pabe'e puu tamme-koobattoo nabatsa tabuapu, ka mu Jew numu nono'atana-wanattoo nabatsapu. <sup>13</sup>Ooonne'yoona tamme sakwa ka mu Jew numu nanesootuhi tabuana ma'wukase, ka Te Pabe'e tamme mane, tooe numu tamme-ma'yoona nanekoena, tamme mu nesootzema sapa. <sup>14</sup>Gi tamme oosapa yaa teepu-kooba'yookwu. Tamme ka Te Naa tamme tumadabueku-kwitoo meakwu. <sup>15</sup>Tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, “Soo Te Naa tubetse besa'yoo,” mee sakwa tamme oosapa ka Te Naa-matoo nanesootuhino. <sup>16</sup>Tamme sakwa tuwazoo besa nanamatugu, nanatummatzina soo Te Naa besa soonamme ka oo te manakwe.

<sup>17</sup>Tamme sakwa oosapa mu tamme nanesootuhi moohedu nakabetsea. Ka Te Naa tamme-kooba umu tu'eya'e tuungu oosoo ka how besa umu e

nakabetsea mee'e mu sooyugwena meeoo mu netamma. Tamme ka mu nakabetseana, umu etzaga te tummatzina, umu besa sokwama. Pana tamme ka gi mu nakabetseana, umu te moohedu suda sokwamana, gi hownnekoo te tummatzidooa.

<sup>18</sup> Mu sakwa oosapa ne nanesootuhiku. Numme oo sopedakwato ka Te Naa podo kaaheno numme meadabena. <sup>19</sup> Mu sakwa ne nanesootuhiku, o'no numme sumu tooe mu-baasoo kodyu petukadooda. <sup>20-21</sup> Nu mu nemayuwunu ka Te Naa-matoo nanesootuhi mee unnena, "U, Ne Naa oosapa tubetse besa'yoo. U ne magwetzoa'e u ka nanasookwugina. U ka besa u unnepu ne tuukwe oosoo oosapa togesapa na'unnedu soo Te Pabe'e tamme-koobato nabatsapu. U ka Ne Pabe'e ya'e-kwikoo oo mayodase, yise tamme-kooba oo tueya'e tuungu. U mu sokwamana atasoo mu mayugwekuse, besakoosoo, o'no umu u nakabetseakwu. O'no mu ka umu mumme netamma-kwa'nesoo manekwu ka Te Pabe'e pooha-toohakwi."

<sup>22</sup> E nanumu, mu sakwa e nakapunne. Nu gi haanoko mu-matoo tubokwu. <sup>23</sup> Nu ka mu sootuukwena ka Timothy tu nakwutuma-kwi'yoona natzatzebooa-kwitu. Ka pudusoo yaa oo petuse, numme saa'a mu-baa nobenegadooda.

<sup>24</sup> Nu no'oko mumme Te Naa doodooamu, mumme nanesootuhi moohedu, no'okosoo mu soomayu. No'yoona mu tunaka'oedyukudu yaa'a teepu Italy mee naneadu-koobatu mu sooma'yu. <sup>25</sup> "Soo Te Naa no'oko mu sootuhikwu," mee'e nu nanesootuhiyakwe.